

TREBALL AL CAP

Prevenió de malalties relacionades amb el treball

Juliol
de 2005
49

 Agència
de Salut Pública

Els casos del trimestre

Durant el segon trimestre de l'any 2005 s'han notificat 97 casos de trastorns de salut relacionats amb el treball, dels quals 62 eren dones. L'edat mitjana va ser de 42,7 anys (DE=10,5) i les ocupacions més freqüents van ser professionals de suport (26 casos), treballadors no qualificats (20 casos) i professionals científics i intel·lectuals (18 casos).

De nou, la patologia més freqüent va ser la de tipus ansiós-depressiva, de la qual es van notificar 68 casos, 45 en dones i 23 en homes de totes les ocupacions, però entre els que destacaven els professionals de suport i els professionals científics i intel·lectuals. Els trastorns musculosquelètics (el segon diagnòstic més freqüent amb 17 casos) va afectar sobretot a llocs de treball manual, especialment no qualificats.

Cinc casos es van derivar al Centre de Seguretat i Condicions de Salut en el Treball de Barcelona (CSCSTB) per aprofundir en l'estudi. Al llarg del trimestre es van visitar 35 pacients en la USL, la majoria (32) amb trastorns ansiós-depressius i es van rebre 3 informes mèdics i un tècnic de casos derivats al CSCSTB en trimestres anteriors.

■ El primer cas que comentem aquest trimestre fa referència a una **dona de 53 anys** que treballava en una empresa de fabricació d'accessoris d'automòbil des de l'any 1974. Al llarg d'aquests anys havia ocupat diferents llocs de treball sempre com a **peó de la indústria manufacturera**: 6 anys a muntatge, 13 a metal·litzat i els darrers 8 a injecció.

La pacient referia que estant en la secció de muntatge va començar a patir episodis de tos seca, dispnea i sibilàncies al manipular gomes, molèsties que desapareixien els caps de setmana. Després d'una baixa i tractament durant 4 mesos es va reincorporar a la mateixa secció però sense manipular gomes, desapareixent els problemes respiratoris. Uns anys després, al començar a treballar en la secció d'injecció, va començar a patir dermatitis (picor, eritema, descamació) a cara, mans, avantbraços i cames que milloraven en vacances i caps de setmana. La Mútua de la seva empresa va estudiar el cas i va diagnosticar un èczema de contacte laboral per níquel, cobalt i p-terbutilfenol-formaldehid. Des de llavors, segons explicava la treballadora,

l'empresa evitava donar-li tasques en les que pogués exposar-se a aquests productes.

Quan es va notificar el cas per l'**EAP 8E de Rio de Janeiro**, la pacient manifestava sequedat de nas i coll, tos seca, rinorrea i sensació dispneica els dies de feina, que relacionava sobretot amb la manipulació de gomes i amb el fum de les màquines d'injectar. Aquesta clínica seguia un clar patró laboral.

El cas es va derivar al CSCSTB, i després de ser visitada per l'equip mèdic, la pacient va acudir a la Mútua que va iniciar l'estudi del cas sent diagnosticada d'**asma ocupacional**. Inicialment es va cursar una baixa i posteriorment una alta amb proposta de seqüeles definitives. L'empresa va emetre un comunicat de malaltia professional amb diagnòstic d'asma ocupacional i l'INSS va declarar la treballadora en situació d'incapacitat permanent total per malaltia professional.

La secció d'higiene del CSCSTB va efectuar l'estudi del lloc de treball de la pacient i va constatar que la temperatura de treball de les màquines era de 250-300 °C, mentre que la de

L'àcid clorhídric, utilitzat com a desincrustant en molts llocs de treball, és un irritant de les mucoses respiratòria i ocular. La seva inhalació pot causar edema pulmonar. Com irritant de les mucoses oculars pot causar blefaroconjuntivitis, lesions de còrnia i cicatrius palpebrals amb adherències.

descomposició dels diferents polímers plàstics estava al voltant dels 350 °C; cal tenir en compte que la degradació tèrmica dels materials plàstics comença a temperatures inferiors a la de descomposició, és a dir, que a les temperatures pròpies de treball ja hi ha alliberament de productes de degradació que poden passar a l'ambient i afectar als operaris. En la taula següent es mostra els plàstics que s'utilitzaven, la temperatura de treball i els principals productes de la seva degradació tèrmica.

Alguns d'aquests productes de descomposició tenen reconeguda capacitat irritant i/o sensibilitzant de les vies aèries com el metacrilat de metil, estirè, aldehids o hidrocarburs alifàtics i aromàtics, capaços de produir o afavorir l'aparició de rinitis i asma. Segons l'informe higiènic, no es podia descartar que la treballadora hagués estat exposada

a aquests fums en les línies injectores ni en les operacions de purgat de les màquines.

Les conclusions de l'estudi del cas van ser les següents:

1. La treballadora, per la seva feina en aquesta empresa, ha estat exposada en major o menor grau durant 30 anys a productes irritants i/o sensibilitzants de les vies respiratòries i amb reconeguda capacitat per donar lloc a rinitis i asma.

2. La treballadora està afectada i diagnosticada d'asma bronquial que per la forma d'aparició i evolució, pels antecedents al·lèrgics laborals i pels productes als quals ha estat exposada, té un clar origen ocupacional. Aquest origen ha estat confirmat per la Mútua i per l'INSS, el qual ha declarat a la pacient en situació d'incapacitat permanent total per malaltia professional.

PLÀSTIC	Polimetacrilat de metil	Acilonitril butadiè-estirè	Polipropilè	Policarbonat
TEMPERATURA DE TREBALL	≥ 180 °C	≥ 200 °C	≥ 200-250 °C	≥ 250 °C
PRODUCTES DE DEGRADACIÓ TÈRMICA	- Metacrilat de metil	- Monòmers (estirè, acilonitril,...) - Hidrocarburs aromàtics - Nitrils - Aldehids (acroleina)	- Hidrocarburs alifàtics - Aldehids - Cetones	- Hidrocarburs alifàtics - Aldehids (formaldehid,...)

■ El segon cas, un treballador de **61 anys** amb **otitis de repetició i clínica ocular**, va ser notificat per l'**EAP Les Corts**. Igual que l'anterior, va ser derivat per l'estudi al CSCSTB. Aquest pacient porta 28 anys en l'empresa actual que es dedica a la fabricació de mobles i aigüeres d'acer inoxidable, en la què ha estat 21 anys ocupant el lloc de treball de soldador-planxista d'acer inoxidable i 7 anys en el **túnel de neteja d'aigüeres**, en el què es troba en l'actualitat. La seva feina principal consisteix bàsicament en afegir diferents productes desengreixants a diversos dipòsits i netejar-ne els filtres.

El treballador no referia antecedents respiratoris ni al·lèrgics d'interès. El trastorn de salut actual va iniciar-se fa uns tres anys amb l'aparició de problemes òtics (otitis de repetició acompanyades de sensació de mareig/vertigen) i oculars (picor i llagrimaig d'ulls) que s'han mantingut fins l'actualitat i que milloren amb tractament, els caps de setmana i sobretot durant les vacances.

Un higienista del CSCSTB va realitzar l'estudi del lloc de treball, identificant la utilització de diverses substàncies irritants i corrosives de pell i mucoses, bàsicament hidròxid sòdic i àcid clorhídric. Tots dos productes poden causar cremades greus, a més, la inhalació d'àcid clorhídric pot causar irritació de les mucoses respiratòries, podent arribar a causar edema pulmonar; com irritant de les mucoses oculars pot causar blefaroconjuntivitis, lesions de còrnia i cicatrius palpebrals amb adherències.

També es van detectar algunes condicions que podien haver afavorit l'efecte d'aquesta exposició, per exemple que el treballador no disposava de màscares adequades per a àcids, que no va disposar de màscares adequades per a vapors orgànics fins un parell d'anys després d'estar-hi en contacte, quan ja presentava simptomatologia o que la neteja de filtres comporta vessament i incrustació de productes irritants a terra.

Té interès comentar que el servei de prevenció aliè que tenia contractat l'empresa havia fet la darrera avaluació de riscos quatre anys enrere i que anualment se li feia al treballador un examen de salut.

Les conclusions de l'informe van ser les següents:

- El treballador, per la seva feina al túnel de rentat, està exposat a productes irritants/corrosius de pell i mucoses (hidròxid sòdic i àcid clorhídric).
- L'exposició a aquestes substàncies pot justificar o afavorir els trastorns oculars del pacient.
- No es pot descartar que aquesta exposició, així com les condicions termohigromètriques del lloc de treball, puguin afavorir els trastorns otològics del pacient.

Finalment, les recomanacions que recull l'informe tècnic per a millorar les condicions higièniques són les següents:

- Millorar el sistema de captura i extracció de la gòndola del túnel de rentat en el focus on es generin vapors corrosius. Mentre no s'adopti aquesta mesura cal utilitzar els equips de protecció individual (EPI) amb filtres adequats que evitin la inhalació de vapors.
- Estudiar l'automatització de l'addició dels productes corrosius al túnel de rentat i de fer l'operació de neteja dels filtres en una instal·lació amb extracció localitzada.
- Informar els treballadors sobre els possibles riscos higiènics que puguin presentar-se i formar-los sobre els procediments de treball a seguir.
- Fer les avaluacions ambientals dels llocs de treball, en concret del risc d'inhalació de vapors d'àcid clorhídric i de sosa càustica.

Durant 2004 van disminuir les lesions mortals per accident de treball ocorregudes a Barcelona i van augmentar les greus

Durant 2004 es van registrar a Barcelona 44.905 lesions per accident de treball (LAT) amb baixa, de les què 548 van ser greus i 47 mortals. La dada més rellevant és que es van produir set morts menys que l'any anterior, disminució que es va produir sobretot en el sector de la construcció (el 2003 se'n van produir 17 i el 2004, 7). D'altra banda, però, hi va haver 68 LAT greus més que l'any anterior, un increment que es va produir sobretot entre les dones que van passar de 75 l'any 2003 a 133 el 2004. En el sector serveis es va donar un comportament diferent en homes i dones: entre elles es va passar de 68 LAT greus l'any 2003 a 118 el 2004, i entre ells de 245 a 236 (figures 1 i 2).

La major part de lesions greus i mortals es van produir fora del centre de treball, resultat especialment rellevant per les LAT mortals, de les quals 31,7% van ser 'in itinere' (les que es produeixen en anar i tornar de casa a la feina) i 23,4% en desplaçament durant la jornada laboral.

Les LAT van afectar el doble d'homes que de dones, amb una distribució diferent segons sexe pel que fa a la gravetat i tipus d'accident. Així, en les LAT lleus és on es va donar una major proporció de dones i en les mortals, d'homes. Quant al tipus, el percentatge de LAT traumàtiques en jornada laboral va ser superior en homes (69,7% de les greus) i les ocorregudes 'in itinere' en dones (la meitat de les greus i mortals). Entre els homes destaca l'elevat percentatge (28,6%) de lesions mortals de causa natural, bàsicament infarts de miocardi.

Al voltant de dues terceres parts de les LAT es van donar en el sector serveis, en el què es van produir 30 lesions

mortals. Un 21,3% (10 casos) de les morts van ocórrer en la indústria i un 18% de les lesions greus en la construcció (100 casos).

Figura 1. Lesions greus per accident de treball segons sector econòmic i any. Barcelona, 2003-2004. Homes.

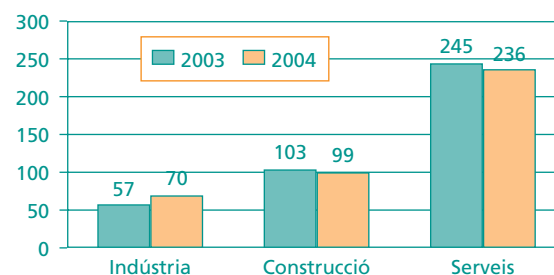

Figura 2. Lesions greus per accident de treball segons sector econòmic i any. Barcelona, 2003-2004. Dones.

Font: Departament de Treball, Generalitat de Catalunya.

Una sentència condemna tres treballadors per assetjament laboral a un altre i a l'empresa per assetjament 'indirecte'

Un jutge de Ferrol va dictar una sentència per assetjament laboral horitzontal (entre companys). L'afectada és una infermera que treballava en un centre geriàtric.

La sentència estableix un primer període en el què els tres companys van portar a terme la seva acció amb l'objectiu de que es destituís la víctima com a coordinadora de planta, i la fase posterior, en la què va continuar l'assetjament dels tres companys, després que la Conselleria (propietària del centre) buidés de contingut el càrrec contractant una altra infermera per assumir part de les seves funcions. Uns van ser condemnats per acció (els tres companys) i altres per inacció (la Xunta de Galícia).

Una de les estratègies d'assetjament va consistir en recollir signatures en contra de la coordinadora que després es van desar durant un any i mig i se'ls va afegir un text posterior, l'autenticitat del qual es va posar en dubte en el judici per alguns dels firmants. Després

d'aconseguir la destitució com coordinadora va seguir l'assetjament dels tres companys. En el darrer trimestre de l'any passat la situació va arribar a un punt en què el director li va dir a la infermera 'que procurés no pujar a les plantes per evitar situacions de conflicte amb els demandats'. Per aquella època ja va patir diversos episodis de depressió.

La sentència recull que hi va haver inacció per part de la Conselleria perquè 'existia una situació real d'assetjament contra l'actora i l'empresa (Xunta) ho sabia perfectament sense prendre mesures'. Els tres companys van continuar 'menyspreant la seva escassa activitat professional residual, malgrat la infermera contractada ja no treballava'. El jutge considera que la víctima va patir una actuació 'conscient d'omissió' que cataloga d'assetjament indirecte.

Font: La Voz de Galícia.

Un espai per a tu

Tens coses a dir? Vols opinar, explicar, puntualitzar, preguntar o difondre alguna informació?

Aquest és un bon mitjà per fer-ho. El Treball al CAP té una tirada de 1.700 exemplars que es distribueixen bàsicament entre els professionals de l'atenció primària, els

del Centre de Seguretat i Condicions de Salut en el Treball, serveis hospitalaris, serveis de prevenció, sindicats i altres agents socials. Pot ser un espai interessant d'intercanvi d'experiències entre els uns i els altres. Ens pots fer arribar el teu text escrit per correu postal o electrònic.